

من یرد الله به خیر ا یفقهه

فی الدین .

(حدیث شریف)

"کسی که خداوند به وی اراده خیر فرماید

او را در امور دین دانشمند می سازد"

فقه اسلامی

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ○

وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ○ وَأَخْلِلْ عُقْدَةَ

مَنْ لِي سَانِي ○ يَفْقَهُوا قَوْلِي ○

(قرآن کریم)

"ای زما پروردگاره! زما سینه را پراخه کره!

او زما امر (درسالت) راته آسان کره! او زما

له ژبی خخه غوته پرانیزه! چي (خلک) زما په

خبرو (نبه) وپوهیږي"

اپریل 2023

مضان/ شوال

شماره سه صد و هفتم

ماه رمضان نعمت بزرگ و عامل قوی برای آماده شدن انقلاب بزرگ بالای عادات زشت و تغییر آن میباشد. حسن ظن به حاصل اجر: مسلمان باید باور و حسن ظن به خداوند داشته باشد، خداوند آنچه بنده می خواهد می دهد.

وجود اراده قوی: اراده قوی انسان را قدرت مبارزه با باطل و منکر را میدهد.

ماه رمضان محیط خیر و برکت را می سازد و انسان روزه دار توجه بیشتر به خیر و دوری از شر می داشته باشد

دعا: ثلاثة لا ترد دعوتهم: الإمام العادل، و الصائم حتى یفطر، و دعوة المظلوم». دعای سه گروه رد نمی شود: امام عادل، روزه دار تا زمانی که افطار می کند، و دعا مظلوم. این حدیث دلیل آن است که روزه دار در اوقات افطار دعا را فراموش نکند و آنچه از خیر بخواهد رد نمیشود، روزه دار وقت افطار با حضور قلب و یقین کامل استجاب دعا را داشته باشد و در قبول دعا شک نکند. دعا در وقت افطار اجر بزرگ دارد.

رمضان انقلاب برای ارتقاء و اصلاح فکر و عقل مسلمان است و مسلمان ضرورت به تغییر عقلی و فکری دارد. رمضان وسیله برای اصلاح قلب مؤمن میباشد، رمضان دلیل اصلاح روش و اخلاق مؤمن

رمضان مبارک

رمضان ماه انقلاب و حرکت بزرگ برای تغییر مفاهیم بزرگ است:

مقام و منزلت ماه رمضان: هیچ ماه از ماه های سال به مقام و منزلت ماه رمضان نمی رسد، خداوند این ماه را مختص به نزول قرآن ساخت و فرمود: «شهر رمضان الذی انزل فیهِ القرآن» (البقرة: 185). ماه رمضان ماهی که در آن قرآن فرو فرستاده شد.

مهمترین فضیلت ماه رمضان، نزول قرآن کریم و فرضیت روزه و عبادت خالق و فوائد دیگر میباشد.

در این ماه دشمن بزرگ یعنی شیطان ضعیف می باشد. رسول اکر صلی الله علیه وسلم به روایت بخاری می فرماید: زمانی که ماه رمضان داخل میشود، دروازه های آسمان باز و دروازه های جهنم بسته و شیاطین به زنجیر ها بسته میشوند. باین معنی کسی که در این ماه خداوند را عبادت میکند، خداوند او را از شر شیاطین حفظ می کند.

تعداد از عبادات: در رمضان عبادات بیشتر است که در ماه های غیر رمضان نمی باشد مثل زکات، ذکر، دعا، نماز تراویح، لیله القدر و قراءت قرآن کریم، دادن صدقات و غیره اعمال خیر. عوامل و تغییر در نفس انسان:

باشد بقول رسول الله صلی الله علیه وسلم که در حق مردی گفت. مردیکه روزه داشت و از شدت زحمت و مشقت روزه در گرمی بالایش سایه بان بسته بودند و رسول الله از حال وی پرسید، جواب داد که روزه دارد و فرمود: (لیس من البر الصیام فی السفر * روزه گرفتن در سفر از نیکویی نیست) روایت نموده بخاری. این حکم برای کسی است که روزه گرفتن برایش مشکل باشد لیکن برای کسیکه روزه برایش مشکل نباشد اختیار دارد که روزه بگیرد و یا نمی گیرد.

در جواب به سؤالی که آیا روزه بگیرد بهتر است یا نه؟ اختلاف نظر موجود است که نظریات فقهاء را امام و خلیفه مسلمین عمر بن عبدالعزیز این طور خلاصه میکنند:

آسانترین آن بهترین آن است.

ابو داود از حمزه بن عامر الاسلامی روایت میکند که از رسول الله صلی الله علیه وسلم راجع به گرفتن روزه در سفر پرسید و آنحضرت جواب داد که: هر کدام را که بخواهی، یعنی اختیار آنرا داری که بگیری و یا نه و آنرا اختیار کن که برایت آسانتر باشد.)

حکم پچکاری و استعمال دواء در گوش و سرمه در

چشم

دکتور یوسف القرضاوی جواب میدهد:

آیا مریض می تواند در ماه رمضان پچکاری و از مقعد مواد را داخل شکم کند و اگر گوشش درد کند از قطره چکان استفاده کند؟ و آیا زن می تواند در روز رمضان چشمان خود را سرمه کند؟

جواب: پچکاری دو نوع است:

اول: بقسم دواء و برای معالجه چه در رگ و چه هم در زیر پوست و یا در عضلات، در این موارد هیچ نوع اختلاف موجود نیست زیرا به معده نمی رسد و

است، رمضان سبب اتحاد بین مسلمانان میباشد، رمضان انقلاب علیه نفاق و ریاء کاری است، رمضان انقلاب علیه فقر است، رمضان حیات امت اسلامی است.

مقدار و اندازه مسافه که در آن مسافر حق دارد روزه

نگیرد:

دکتور یوسف القرضاوی جواب میدهد:

مسافر به نص قرآن کریم می تواند روزه نگیرد و آیه 184 سوره بقره به همین معنی است که: روز هائی معین شمرده شده (روزه دارید ماه رمضان را) و هر که از شما مریض شد یا در حالت سفر، بشمار آن ایام از روز های دیگر (غیر رمضان) روزه بگیرد، و بر کسانیکه توان روزه ندارد ادای فدیة لازم است، یعنی طعام روزانه، یک مسکین در مقابل هر روز روزه، و کسیکه از روی نیکی و خیر در مقدار فدیة بیفزاید به وی بهتر است، و اینکه روزه بگیرد بخیر شما است اگر شما بدانید. (تفسیر از استاد سیرت).

در اندازه و مقدار مسافه فقهاء با هم اختلاف دارند. اعتقاد دارم که در 80 کیلومتر همه متفق اند. در مسافه ای که به سبب آن نماز قصر می شود در آن مسافه نگرستن روزه، مباح است در نزد اکثر مذاهب مسافه 84 کیلومتر تخمین شده است و این مقدار و اندازه ها همه تقریبی و یا تخمینی است و از رسول صلی الله علیه وسلم و از صحابه در مقدار مسافه به متر و کیلومتر روایت نشده است، پس مقدار و اندازه 84 کیلومتر کافی است.

بعضی علما اصلا مسافه را شرط نمی دانند و هر سفر در نزد ایشان در معنی زبان و لغت سفر است که در آن قصر نماز جواز دارد و برای مسافر به نص حدیث و قرآن جواز است که روزه نگیرد.

مسافریکه روزه برایش مشقت و مشکل است گرفتن روزه برای وی مکروه است بلکه ممکن است برایش حرام

میکنند تا احساس گرسنگی و تشنگی نکنند پس بهتر است بعد از افطار استعمال شود.

در مورد استعمال دواء در چشم و گوش و سرمه و

استعمال دواء در معقد و اماله کردن قبل از افطار

تمام مواد فوق الذکر داخل شکم میشود لیکن داخل شکم از راه و طریق غیر طبیعی می شود و انسان بعد از استعمال آنها احساس رفع گرسنگی و تشنگی را نکرده و خود را قوی احساس نمیکند. در حکم این مواد علمای گذشته و معاصر با هم اختلاف نظر دارند که به دو دسته تقسیم می شوند:

شدید یا متشدد و آسان و سهل گیر. بعضی نظر دارند که روزه به استعمال آنها باطل میشود و بعضی بدلیل اینکه از راه طبیعی داخل معده نمی شود روزه را باطل نمی سازد.

من (القرضاوی) در مواد فوق الذکر مانند: (قطره چشم، گوش و سرمه و گذاشتن مرهم در مقعد برای کسیکه مرض بواسیر دارد و همچنان اماله) نظر دارم که سبب باطل شدن و یا شکننده روزه نمی گردد و به همین حکم یعنی عدم باطل شدن روزه فتوا میدهم و به همین حکم شیخ الاسلام امام ابن تیمیه نیز حکم داده بود و امام ابن تیمیه اختلاف علما را در مورد فوق آورده و نتیجه گیری نموده می نویسد که: ظاهر است که روزه باطل نمیشود به سبب آنها.

حکم گرفتن روزه از طرف شخصی که وفات نموده

است

امام حسنین محمد مخلوف جواب میدهد: در المغنی آمده که: شخصی از رسول الله صلی الله علیه وسلم سؤال نمود که مادرم وفات نموده و از روزه قرضدار است، آیا از طرف مادرم روزه بگیرم؟

آنحضرت جواب داد: بلی.

مغذی هم نیست پس روزه را باطل نمی سازد و جای هیچ حرف و مناقشه در این مورد نیست.

دوم: نوع از پچکاری است که مانند غذا بجسم میرسد مانند گلوکوز با غذا یکجا میشود که در این نوع پچکاری علما معاصر با هم اختلاف نظر دارند و علمای گذشته در باب این نوع علاج و این نوع ادویه معلومات نداشتند و از رسول الله صلی الله علیه وسلم و نه از صحابه در این مورد چیزی نقل شده است و این یک موضوع جدید و معاصر است.

بعضی باین نظر اند که چون مستقیماً داخل خون میشود و با غذا مخلوط می شود لذا باعث و سبب شکستن روزه میگردد و بعضی دیگر باین نظر اند که روزه باطل نمیشود اگر چه با خون نیز مخلوط شود زیرا آنچه سبب باطل شدن روزه میشود آن است که داخل معده شود که در نتیجه آن انسان احساس گرسنگی و تشنگی نکند زیرا معنی روزه در آن است که انسان احساس گرسنگی و تشنگی کند و روزه معنی آن حرمان شهوت بطن و شهوت جنسی و فرج است که این گروه از علما می گویند که این نوع پچکاری نیز روزه را باطل نمی سازد.

با اینکه من (القرضاوی) نظریه دوم را حمایت میکنم (یعنی روزه باطل نمیشود) لیکن با این هم لازم نمی دانم که در روز رمضان این نوع پچکاری استعمال شود و بهتر است بعد از افطار استعمال شود و اگر شخصی مریض باشد و ضرورت به این نوع پچکاری داشته باشد پس در حالت مریضی خداوند روزه نگرفتن را اجازه داده است. انسان بعد از گرفتن این نوع پچکاری احساس به قوت و انرژی کرده در حالیکه هدف از روزه گرفتن احساس گرسنگی و تشنگی است و پولداران در روز رمضان این نوع پچکاری را اگر اجازه کامل باشد

بخاری می گوید : (که در حق شیخ کبیر ، پیر سالخورده ، و امثال ایشان این آیه نازل شده است : ...) و برکسانیکه توان روزه ندارند ادای فدیة لازم است ، یعنی طعام روزانه ، یک مسکین در مقابل هر روز روزه ، و کسیکه از روی نیکی و خیر در مقدار فدیة بیفزاید به وی بهتر است و اینکه روزه بگیرد بخیر شما است اگر شما بدانید . * بقره : 184) . (ترجمه فارسی از استاد سیرت) .

مرد و زن سالخورده و مریضیکه امید صحت مندی اش نباشد همه این ها روزه نگیرند و در مقابل هر روز یک مسکین را طعام بدهند .

خانم حامله دار و روزه ماه رمضان

دکتور یوسف القرضاوی جواب میدهد :

در این موضوع باید واضح باشد که اگر زن حامله دار نسبت به طفلی که در شکم خود دارد ترس دارد که از بین نرود روزه نگیرد ؟

بلی ! روزه نگیرد بلکه اگر متأكد بود و همچنان اگر داکتر مسلمان و یا داکتر با اطمینان و متخصص گفت که حیات طفل در خطر است در نتیجه روزه گرفتن ، مادر باید روزه نگیرد و بالایش واجب است که روزه را بخورد تا اینکه طفل از بین نرود و خداوند می فرماید که : اولاد خود را نکشید * اسراء : 31 .

طفل یک موجود زنده و قابل احترام است و حضرت ابن عباس می گوید که آیه شریفه که برای کسانیکه روزه بالاتراز طاقت شان است شامل خانم شکم دار و زنیکه شیر میدهد نیز می باشد .

اگر زن شکم دار و زنانیکه شیر میدهد از صحت خود ترس دارد روزه نگیرد و فقط قضائی آن را بگیرد و در این حالت فدیة نیست .

روزه روز عاشور

سؤال : آیا روزه گرفتن در روز عاشور گناهان یک سال را می بخشد و گناهان کبیره ضمن این حکم میآید ؟

از حضرت عبدالله بن عباس روایت شده که : شخصی نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و گفت : یا رسول الله مادرم وفات نموده و از روزه قرضدار است ، آیا قرضداری اش را بگیرم ؟ آنحضرت جواب داد : « اگر مادرت قرضدار می بود آیا قرضداری اش را نمی دادی ؟ » سؤال کننده گفت : بلی . آنحضرت فرمود : « پس قرضداری خداوند حق تر است که اداء شود * روایت نموده بخاری و مسلم »

امام ابو حنیفه و امام شافعی در مذهب جدید خود و امام ثوری می گویند که ولی میت از طرف شخص مرده نه روزه نذر و نه غیر آنرا بگیرد بلکه در عوض هر روز ، روزه یک مسکین را طعام بدهد .

حکم شخص سالخورده و مریض در ماه رمضان :

دکتور یوسف القرضاوی جواب میدهد :

آیا شخص سالخورده در رمضان روزه نگیرد و اگر نگیرد

بر او چه واجب می شود؟

جواب : مرد و زن سالخورده که روزه ایشانرا زحمت میدهد و برای شان مشقت است اجازه است که روزه نگیرند و همچنان مریضیکه شفای شان ناممکن باشد . مریضیکه داکتران تشخیص کنند که مرض اش مزمن است اجازه دارد که روزه نگیرد و همه ایشان (سالخورده و مریض) در مقابل نگرفتن هر روز ، روزه فدیة بدهند که فدیة عبارت از طعام دادن یک مسکین در هر روز است و این آسانی را خداوند آورده است و در سوره بقره آیه 185 خداوند می فرماید : خداوند برای شما آسانی را می خواهد نه سختی را و در سوره حج آیه 78 خداوند می فرماید که : در دین برای شما حرج نیست حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما می فرماید : برای پیر سالخورده اجازه است که روزه نگیرد و در مقابل هر روز یک فقیر را نان بدهد و بالایش قضائی نیست * الدارقطنی و الحاکم . و به همین معنی امام

النووی میگوید : اگر صغائر نباشد کبائر عفو میشود و اگر کبائر نباشد زیادت در رفع درجات است.

رمضان و جماع بین زن و شوهر

در فرضیت روزه گفتیم که روزه یعنی عدم خوردن و نوشیدن و جماع در روز می باشد لیکن بعضی اوقات برای انسان حالتی پیش می شود که خود را اداره کرده نمیتواند خصوصاً برای نوجوانان که تازه عروسی کرده باشند . شریعت اسلامی که برای انسان آمده حالات استثنایی را نیز نا دیده نگرفته برای آن راه حل و حکم صریح را بیان نموده است . برای روشنی این مطب به کتاب فتاوی مرحوم شیخ عبدالحمید کشک جزء سوم صفحه 58 مراجعت می کنیم .

سؤال : در روز رمضان شوهرم با من مستی و بازی کرد و در نهایت به جماع خاتمه یافت و من نیز با شوهرم همراه بودم ، آیا بالای من قضائی است و یا کفاره ؟

جواب : در مذهب جمهور است که در واجب بودن کفاره مرد و زن متساوی اند اگر هر دو در امر جماع در روز رمضان مشترکاً رغبت داشته باشند و جماع رابه اراده خود کرده باشند . لیکن اگر در حالت فراموشی و یا کسی ایشانرا به عمل جنسی مجبور بسازد در این حالت کفاره نیست . و اگر زن از جانب مرد مجبور به عمل جنسی شده باشد کفاره تنها بالای مرد است و زن کفاره ندارد .. النووی می گوید : در آن حالت که مرد زن را مجبور به عمل جنسی کند کفاره فقط بالای مرد است و به زن کفاره نیست . از امام احمد پرسیده شد که : اگر شوهر در روز رمضان با زن خود پیش شود ، آیا بالای زن کفاره واجب است ؟ امام احمد جواب داد : نشنیده ایم که بالای زن کفاره باشد . و المغنی می گوید : رسول الله صلی الله

القرضاوی جواب میدهد : در مورد روزه عاشوراء احادیث زیادی آمده است امام مسلم از ابی قتاده روایت میکند که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود : « صوم یوم عرفه یکفر سنتین : ماضیه و مستقبلة ، و صوم یوم عاشوراء یکفر سنة ماضیه » .

روزه ، روز عرفات گناه دو سال گذشته و آینده را می بخشد و روزه ، روز عاشوراء گناهان دو سال گذشته را محو میکند .

از حکمت خداوند سبحانه است که بنده خطاکار بوده و رحمت خداوند و سائل زیادی را آماده ساخته تا آثار خطأ عفو شود مثل نماز ها ، صدقات ، حج ، عمره و غیره حسنات . (إن الحسنات یذهبن السيئات * هود : 114) .

حسنات یا خوبی ها زشتی و یا بدی ها را از بین میبرد . صیام از بزرگترین وسیله برای عفو گناهان میباشد زیرا انسان شهوت را ترک نموده و با نفس مجاهده میکند و راه شیطان را که در جسم انسان مانند خون در جریان است مسدود میسازد .

نده حق ندارد که عفو گناهان یک ساله و یا دو سال را به روزه گرفتن یک روزبه پروردگار خود نسبت بدهد ، خداوند فضل عظیم و سخاوت بزرگ را دارد و واسع مغفرت و رحمت میباشد . (قال عذابی أصیب به من أشاء و رحمتی وسعت کل شیء) .

حدیث شریف که عفو در آن آمده مقید به صغائر نیست لیکن جماعت از علماء آنرا مقید به صغائر نموده اند و حدیث ابی هریره نظر شانرا تقویت میدهد .

در صحیح مسلم آمده : (الصلوات الخمس ، والجمعة إلى الجمعة و رمضان إلى رمضان ، مکفرات ما بینهن إذا اجتنبت الكبائر » . جمعه تا جمعه و رمضان تا رمضان مکفرات است بین شان اگر از کبائر اجتناب شود .

اگر در این حسنات شرط تکفیر گناهان است بغیر از کبائر ، پس این شرط در روزه ، عاشوراء زیادت میباشد .

زیر قانون ترور و تهمت تروریسم و تعصبات مشکلاتی را مواجه اند و بسیاری از کشورهای غربی به قوانین خانوادگی اسلامی مانند طلاق و نکاح اعتراف ندارد مثل فرانس و کشورهای غربی به ثقافت اسلامی در مسائل اجتماعی قیمت قائل نبوده و کوشش دارند تا ثقافت غربی را بالای مسلمانان و غیر مسلمانان در غرب تطبیق نمایند. باساس همین سیاست (تغییر ثقافت اسلامی) فرانسه حجاب اسلامی را برای محصلات و زنانیکه در دفاتر کار میکنند غیر قانون اعلان نمود و حکومت جرمنی در قانون تابعیت اضافه کرد که مسلمانان باید قوانین اجتماعی غرب را قبول نمایند و این حرکت سرعت در اروپا جریان دارد. علمای اسلام موقف معتدل را در موضوع گرفتند و مسلمانان را از مقاومت فزیکمی منع نمودند و مصلحت اسلام را بالاتر از همه معرفی نمودند که در موضوع مصلحت در فقه اقلیت های اسلامی مثالهای از آن آورده میشود.

این دو نوع فقه بزرگان ما متوجه باشند. مشکلات مسلمانان از ناحیه فقهی در اواخر قرن بیستم مورد بحث مجامع اسلامی قرار گرفت. در امریکا مرکز اسلامی لاس انجلس که علمای جید در آن مانند دکتور فتحی عثمان و داکتر حسان ماهر و داکتر تحتوت موجود اند در مورد (فقه اقلیت های اسلامی) بحث را آغاز نمودند و در مورد اجتهادات فقهی در مساله التزام کامل مسلمان به اسلام و زندگی با کفار در کشور غیر اسلامی که بدایت فقه جدید است از علمای کرام مشوره گرفتند و کنفرانسهای درین مورد انعقاد یافت. متأسفانه کار عملی این مرکز توسط متشددین به تعویق افتاد.

استاد هویدی می نویسد که با علمای بزرگ در مورد فقه اقلیت های اسلامی مشوره و مناقشه نمودم و ملاحظه نمودم که همه متفق اند که : اقلیت های

علیه وسلم مردی را که در روز رمضان جماع نموده بود امر کرد که یک غلام را آزاد کند و زن را به هیچ چیز امر نکرد.

حکم مردی که با زن خود در روز رمضان جماع کند

چیست؟

امام الشعراوی به این سؤال جواب میدهد

جواب : شخصی از رسول الله صلی الله علیه وسلم سؤال کرد : یا رسول الله هلاک شدم، با زن خود پیش شدم در حالیکه روزه داشتم رسول الله صلی الله علیه وسلم گفت : آیا می توانی یک غلام را آزاد کنی ؟ مرد جواب داد : نی . باز فرمود : می توانی دو ماه پی در پی روزه بگیری ؟ جواب داد : نی . رسول الله پرسید : شصت مسکین را طعام داده می توانی ؟ جواب داد : نی . بعد رسول الله امر کرد که این جا بنشین. تا اینکه کسی یک کمی خرما آورد ، رسول الله صلی الله علیه وسلم پرسید شخصی که سؤال میکرد کجا شد ؟ گفت من این جا هستم. آنحضرت فرمود که این را بگیر و صدقه کن . سؤال کننده گفت یا رسول الله آیا از من فقیر تر کسی وجود دارد برای خود می گیرم ، رسول الله صلی الله علیه وسلم خنده کردند .

(حکم این است که : یک غلام را آزاد سازد . دو ماه روزه بگیرد . شصت مسکین را طعام بدهد . توبه صادقانه کند . رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حکم را به شرایط خاص اشخاص گذاشته اند .)

چون زندگی در غرب برای مسلمانان یک واقعیت شده است پس مسلمانان در غرب احتیاج به فقه جدید دارند تا در روشنی آن و اجتهادات مجتهدین زندگی خود را بسازند . فقه جدید باید در روشنی واقعیت های زندگی شرق اسلامی نباشد و باید در روشنی واقعیت زندگانی مسلمانان در غرب باشد . حقوق غیر مسلمانان در کشور های اسلامی مرجعیت آن ، اسلامی ودینی میباشد که قابل تغییر و تبدیل نیست در حالیکه حقوق مسلمانان در غرب مرجعیت آن دنیوی است که در هر روز و شب قابل تغییر میباشد خصوصاً در این اواخر که مسلمانان

میباشند و همچنان یک امر در یک زمان واقعی بوده و در زمان دیگر غیر واقعی تلقی میگردد.

القرضاوی در بحث خود تحت عنوان فقه واقعی، این فقه را چنین تعریف میکند: فقه واقعی، مبنی به مطالعه و بررسی واقعیت های زندگانی مردم میباشد بشرطیکه تمام جوانب حیات و موضوعات آنرا بررسی دقیق نمود و در بحث و بررسی واقعیت های زندگانی مردم باید از معلومات صحیح و احصائیه های دقیق استفاده نمود و از گفتار بدون دلیل و غیر مستند و از ارقام بدون دلیل باید دوری کرد.

القرضاوی برای رسیدن به نتایج سلیم و مفید، فقه جدید را مربوط به جمع بین فقه شرعی و فقه واقعی یعنی واقعیت های زندگانی مردم میداند. وی اضافه میکند که در روشنی و جمع بین فقه شرعی و فقه واقعی میتوان به سؤالات ذیل جواب داد:

- آیا میتوانیم مؤسسات اقتصادی اسلامی را در تحت شرائط اقتصادی که باساس سود معامله میشود داشته باشیم؟
- آیا شخص مسلمان میتواند در بانکهای که باساس سود معامله دارند کار کند؟
- آیا میتوانیم با احزاب غیر اسلامی اتحاد کنیم؟
- آیا میتوانیم در حکومتی که اسلامی خالص نیست و قانون آن هم اسلامی خالص نیست همکاری نمائیم؟ (أولولیات الحركة الإسلامية فی المرحلة القادمة، ص: 30 - 31)

میتوان از فقه واقعی صلح الحدیثیه را مثال داد. در این صلح رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مصالح

اسلامی به دو امر اساسی باید تمسک داشته باشند: اداء فرائض و تکالیف دینی و عدم توجه به اموری که متعارض است به اوامر و نواهی ثابت شرعا (قطعیه الثبوت و قطعیه الدلالة). و اضافه نمودند که حکم ضرورت در تمام احوال باقی است (من اضطر غیر باغ ولا عاد فلا اثم علیه). (المجله عدد 826 - 1995/12/16).

فقهاء و علمای معاصر در نتیجه تغییراتی که در حیات مسلمانان در کشور های غربی پیش شده است و مشکلات جدید را مواجه شده اند در روشنی نصوص شرعی و نظریات فقهای بزرگ چون امامان مذاهب اسلامی و مجتهدین عالی مقام برای حل مشکلات مسلمانان در جهان غرب بیک سلسله اقدامات علمی و فقهی و عملی دست بکار شدند و به اساس قاعده فقهی: الضرورات تبیح المحظورات (ضرورت ها آنچه ممنوع است مباح میسازد) و به اساس نظریه امام ابوحنیفه که جهان را به دارالحراب و دارالاسلام تقسیم نموده فقه جدید را زیر بحث و تحقیق گرفتند که بنام (فقه اقلیتهای اسلامی در کشور های غیر اسلامی) یاد میشود.

همچنان مدرسه جدید فقهی بنام (تیسیر الفقه یا فقه التیسیر * فقه آسان و یا آسانی فقه) که مؤسس این مدرسه دکتور یوسف القرضاوی میباشد و نظریه فقه آسان را مرحوم محمد الغزالی و سائر امامان معاصر تقویت نمودند تا اینکه بعد از نشر فقه آسان بشکل کتاب های فقهی یک واقعیت شد.

فقه واقعی که مدرسه ای بزرگ فقهی میباشد در حیات مسلمانان در جامعه غربی مورد تطبیق و اجراء قرار گرفت. علت از تطبیق فقه واقعی آنست که واقعیت های زندگانی در جامعه اسلامی غیر واقعیت های است که مسلمانان بدان در جامعه غربی مواجه و یا رو برو

3. موازنه بین مصالح و مفسدات تا بدانیم که چه وقت برای جلب مصالح دروازه مفسدات را بسته نمائیم و برعکس آن.

دوم: فقه اولویات: فقه اولویات معنی آن اینست که هر چیز را بجایش و مرتبت اش قرار داد و آنچه باید در مقدمه باشد نباید در مؤخره جا داد و نباید یک امر کوچک را بزرگ و یک امر بزرگ را کوچک دانست. (القرضاوی، مرجع سابق).

مثال فقه اولویات را در سیرت نبی الله صلی الله علیه وسلم مطالعه میکنیم. در عهد مکی یعنی قبل از هجرت اولویت نزد آنحضرت تربیه ایمانی و وصول عقیده توحید و مسائل اخلاقی بود. در این مرحله مسلمانان را امر به شکستن بت ها و جهاد نکرد.

مسلمانان نیز در فقه اولویات در کشور های غربی باید از سیرت نبی صلی الله علیه وسلم استفاده نمایند و لازم است در اسلوب دعوت عصر مکی را از جدید مطالعه نمائیم.

فقه الاولیات یا اولی و فقه موازنه در زندگی مهاجرین افغانستان اصلاً قابل بحث نیست. بطور مثال تمام برنامه های اسلامی ما اساسات ضرورت و احتیاج را مد نظر ندارد بطور مثال در ساختن مساجد، باید مطالعه شود که جامعه مهاجر افغان در کدام شهر احتیاج به مسجد و در کدام منطقه احتیاج به قبرستان و در کدام حصه احتیاج به مدرسه دارد و باید موازنه نمائیم که کدام یک از این برنامه حل مشکلات ما را میکند. امید است بعد از مطالعه

اساسی و آینده دعوت اسلام و مسلمانان را نسبت به حال و حاضر برتری دادند و شروطی را قبول نمودند که بعضی تصور میکردند که به ضرر اسلام است و آنرا قبول فرمودند مثلاً در عوض بسم الله نوشتن (باسمک اللهم) و در عوض رسول الله (محمد بن عبد الله) را پذیرفتند. مثال دوم: در سال گرسنگی حضرت عمر حاضر نشد دست دزد را قطع نماید زیرا سبب دزدی گرسنگی بود و خلیفه واقعیت امر را مد نظر داشت. همچنان فقه مصلحت که فقه حضرت عمر رضی الله عنه است در حل مشکلات مسلمانان در جامعه غربی کمک زیاد نمود.

برای توضیح فقه مصلحت این مثال را می آوریم: حضرت عمر در فتح عراق با نظر صحابه مخالفت کرد و حاضر نشد اراضی عراق را بین فاتحین که در حیات رسول اکرم صلی الله علیه وسلم تقسیم میشد تقسیم نماید. فاتحین به خلیفه گفتند که شما مخالف نص صریح عمل میکنید. حضرت عمر جواب داد که نه خیر! من موافق به مصلحت مسلمانان عمل میکنم و از مصلحت اسلام و مسلمانان است که زمین های فتح شده به صاحبانشان گذاشته شود و در مقابل (خراج) مالیه گرفته شود.

در فقه جدید دو باب مهم را فقهای معاصر در روشنی آراء و نظریات فقهاء و امامان بزرگ صاحبان مدارس فقه معرفی میکنند:

اول: فقه الموازنات.

دوم: فقه الأولیات.

فقه موازنه را امام القرضاوی اینطور بیان میکند:

1. موازنه یا وزن نمودن مصالح با مصالح دیگر از باب وسعت و حجم و عمق و تأثیر و ادامه و بقای آن.
2. موازنه بین مفسدات و مفسدات، مانند مصالح.

Fazl Ghni Mogaddedi
201 Washington Blvd # 104
Fremont, ca 94539
U.S.A

Tel (510) 979-9489

WhatsApp (510)673-5264

fazlghanimogaddedi@yahoo.com

Islaminfo.one

aamo-usa.com